

דף מד.

עין משפט א.ב.

ח"מ סימן לז פ"ה יז

עין בסעיף הקודם

עין משפט ג.

ח"מ סימן שמא פ"ה ז

ו. מת והוריש הגזילה לבניו לא הוי בכך שינוי רשות ל דאין רשות יורש כרשות לוקח אלא הוי כאביהם קיים שאם הגזילה בעין ולא נשתנית צריכים להחזירה אפי' נתיאשו הבעלים, ואם נשתנית אפי' היא קיימת נותנים דמיה.

ז. אכלוה בין בחיי אביהם בין לאחר מות אביהם אם קודם יאוש מ' אכלוה חייבים לשלם, ואם לאחר יאוש פטורים ב' אם לא הניח אביהם נכסים, אבל אם הניח אביהם נכסים ב' אפי' אכלוה לאחר יאוש חייבים לשלם.

ח. וה"ה אם מסרה האב או נתנה לאחר ע' אם הניח נכסים חייבים לשלם, ואין חילוק בין גדולים או קטנים ב', ואם אמרו הגדולים יודעים אנו שאבינו עשה חשבון עמך ולא נשאר לך כלום בידו נאמנים ז'.

ל. כרבא בב"ק ס"ח וכדתני ר' אושעיא. דברא כרעא דאבוה ולא נחשב כלוקח. סמ"ע ס"ק ח'.

מ. שם בב"ק ס"ט כמימרא דרב חסדא.

נ. במשנה וכדמוקי רב חסדא.

ס. ואפי' מטלטלים, דבזה"ז גם מטלטלים משועבדים לבע"ח ונגזל. סמ"ע ס"ק י'.

ע. כתב הב"י דזה פשוט ממה שנתבאר.

פ. מברייתא וגמ' בב"ק קי"ב ע"א, דנוקקין לעדי גזילה גם ביתומים קטנים כמ"ש הטור והמחבר בסי' ק"י. ואם הגזילה בעינה מוציאין אותה אפי' מידי יתומים קטנים. סמ"ע ס"ק י"א.

צ. מברייתא שם וכדמפרש רבא, ואפי' אמרו אבינו אמר לנו שעשה עמך חשבון נאמנים כמו בסי' רצ"ז בהג"ה, ש"ך ס"ק ה'. ומה שנאמנים הוא דיש להם מיגו שאילו רצו יכלו לומר החזרנו לך הגזילה, ואפי' למ"ד הגוזל בעדים צריך להחזירה בעדים הנ"מ הגזלן בעצמו, אבל בניו נאמנים לומר החזרנו לך בלי עדים.

ודוקא שטענו כן הגדולים בעצמם, אבל אנן לא טענינן להו בדבר שאינו מצוי. סמ"ע ס"ק י"ב. וכתב הש"ך בס"ק ד' דזו דעת הרא"ש, אבל להרמב"ן טענינן להו לקוח במיגו

וי"א דכל זה כשאין ידוע שאביהם גזלה אלא על פיהם, אבל אם היו עדים שאביהם גזלה אינם נאמנים ^ק.

עין משפט ד. חו"מ סימן שנג פעיף ד

ד. אין נקרא שינוי רשות אלא במוכר הדבר שגנב או נתנו במתנה לאחר אבל הורישו לבניו לא הוי שינוי רשות ^ר דרשות יורש לאו כרשות לוקח. ויתבאר בסי' שס"א.

חו"מ סימן שפא פעיף ז

עיין לעיל עין משפט ג

חו"מ סימן שפב פעיף א

א. הגזילה שלא נשתנתה אלא הרי היא כמו שהיתה, אע"פ שנתיאשו הבעלים ממנה, ואפי' שמת הגזלן והרי היא ביד בניו, הרי היא חוזרת לבעליה בעצמה ^ש, ואם נשתנית ביד הגזלן אע"פ שעדיין לא נתיאשו הבעלים ממנה קנאה בשינוי, ומשלם דמיה ^ת כשעת הגזילה.

דף מד:

עין משפט א. חו"מ סימן קיג פעיף א

א. אין הבעל חוב טורף אלא בקרקע שמכר או נתן הלוה, אבל

דהחזרתי, אלא שמירי כאן שראוהו בידם של היתומים וע"כ בשמא לא טענינן, ומספיקא לא מפקינן ממונא מיתומים, וכ"ש לפי מש"כ בסי' קי"ד דהעיקר כהרמב"ן.

ק. טור כתירוץ שני בתוס' ד"ה ולא פש דף קי"ב ע"א, והטעם דמשום מיגו דהחזרנו לך, הו"ל מיגו דהעזה טפי ממה שאמרו ידענו שאבינו עשה עמך חשבון ולא נשאר אצלו דבר. סמ"ע ס"ק י"ג.

והש"ך בס"ק ז' השיג על הסמ"ע דודאי אמרינן מיגו בכה"ג כמו שמבואר בסי' פ"א סעיף כ"ג. ועיין בש"ך ס"ק נ"ט.

ר. דהלכתא כרבא בב"ק קי"א ע"ב וכך פסק הרמב"ם שם.

ש. ממשנה בב"ק צ"ג ע"ב ודף צ"ו ע"א וע"ב ואפי' שמת הגזלן. מבב"ק במשנה וגמ' שם בדף קי"א ע"ב דקימ"ל כרבי, וכרבי אושעיא שם.

ת. פי' הגזלן לנגזל, דבגזלן לא שייך בה תקנת השוק, ומשום כך צריך ליתן לנגזל כל דמי הגזילה כשעת הגזילה. סמ"ע ס"ק ב'.

מטלטלין שמכר או נתן אין הבעל חוב טורף מהם ^א. ואפי' היו בידו בשעת ההלוואה, ואפי' התרה ^ב המלוה בלקוחות שלא יקנו אותם. ואם נתנם הלוה במתנת שכיב מרע המלוה טורף מהם ^ג.

א. ב. שיעבד לו המטלטלין אגב קרקע יכול הבע"ח לטרוף המטלטלין

א. כתב הטור הטעם לפי שאין דעת המלוה סומכת עליהם מפני שהלוה יכול להבריחם, וכתב הסמ"ע בס"ק א' דאין טעם זה מספיק, שהרי אפי' עשאו לו המטלטלין אפותיקי מפורש שודאי סמך עליהם ג"כ אינו טורף מהם כמו שכתבו הטור והמחבר בסי' קי"ז סעיף ג', אלא הטעם מפורש בגמ' בבתרא מ"ד ע"ב משום שהמטלטלין אין להם קול לשעבדם ולא ידע הלוקח ליהזר מלקנותם, ומשום תקנת השוק. ועוד כתב הסמ"ע דצ"ל שהטור כתב טעם זה אפי' לפני תקנת השוק או בלוח ומלוה שלא עשו בהם תקנת השוק כמ"ש בסעיף ג' אפ"ה אין בהן דין קדימה מטעם שכתב הטור דלא סמיך דעתו עליהם.

ב. כ"כ בעה"ת בשער מ"ג דכיון דלית להו קלא לא סמך עליהם ועיין עוד בסי' קי"ז סעיף ג'.

ובספר פעמוני זהב כתב דהגם שאין המלוה יכול לעכב על הקונה מלקנותם וגם אינו טורף אותם ממנו בעבר ומכר לו הלוה, עכ"פ יכול הבע"ח לעכב בבי"ד על המוכר שלא ימכור במקום שיש חשש הפסד למלוה, וכמו שאמרו באבהע"ז בסי' צ"א בהג"ה שם שיכולים לעכב הנישואין לאשה עד שתפרע לבע"ח.

עוד כתב בפעמוני זהב על דברי השו"ע דמה שלא מהני התראה רק באין שיעבוד על המטלטלין אבל אם ישנו שיעבוד אגב קרקע עליהם הגם שקימ"ל דגם באיכא שיעבוד עליהם בעבר ומכר אין המלוה מוציא מיד הלקוחות ומיד מקבל המתנה, כמו שכתב בסעיף ג' מ"מ אם התרה בלקוחות שלא יקנו יכול הוא להוציא מידם מדין מזיק שיעבודו של חברו, דבאיכא שיעבוד אגב קרקע שאני והביא שכ"כ ביעב"ץ בראובן שיש לו שטר נגד שמעון, ושמעון הכין נדוניא לבתו להשיאה ללוי, ובא ראובן והתרה בחתן קודם כניסתו לחופה שהרי החפצים כבר נשתעבדו לו, הדין עם ראובן כיון שהודיע לחתן קודם שיזכה וכיון שהתרה בו הוי קונה שיעבוד אחרים, ואין לך גזל גדול מזה, ולפיכך לא תעשינה ידיו תושיה וצריך להחזיר, וכך אנו דנים וכך ראיתי לרבותי שהיו דנים עכ"ל. ומדבריו נראה שחפצים נשתעבדו לו בשטר כמו שהתרה בו שהרי נשתעבדו לי, ופסק הואיל והתרה יכול לטרוף בכה"ג.

וסיים בפעמוני זהב הגם שבפ"ת בסי' ק"ד ס"ק ב' הביא משם הרב חוות יאיר שגם בנשתעבדו אגב קרקע החפצים לא מהני התראה וחז"ל לא פלוג, מ"מ כתב, דאין לנו אלא דברי רבותינו שבמערכ הן מצד דהם רוב מנין, ורוב בנין הן מצד שהעיד רבינו יעב"ץ שכך דנו רבותיו וכך הם דנים ובעקבותיהם אנחנו הולכים, ע"כ.

ג. משום דאין מתנת שכיב מרע חלה עד לאחר מיתה, והשיעבוד הוא עתה עוד בחיים, סמ"ע ס"ק ב'. ועיין בסי' רנ"ב סעיף א' ובסמ"ע שם. ועיין בפעמוני זהב אם הטורף צריך לישבע.

מהלקוחות כמו שהוא טורף קרקע^ד, ואפי' מכר הקרקעות קודם^ה שיקנה המטלטלין. והוא שכתב לו דלא כאסמכתא^ו ודלא כטופסי^ז דשטרי או שיכתוב לו שהוא משעבדם לו מעכשיו^ח.

עין משפט ב.ג.ד. חו"מ סימן קיז סעיף ג.

ה. עשה שורו אפותיקי ומכרו אין בעל חוב גובה ממנו^ט, וכן שאר המטלטלין מפני שאין להם קול, ואפי' עשאם אפותיקי בשטר, ואפי' ידע הלוקח^י שעשאם אפותיקי אינו גובה מהם מהלוקח דלא פלוג רבנן.

ד. שם בכתרא מ"ד ע"ב. וזה מעיקר הדין אבל בסעיף ג' פסק בזמן הזה אפי' שיעבד מטלטלין אגב קרקע בעבר ומכר אינו טורף מלקוחות משום תקנת השוק. ומעיקרא דדינא שגובה בכתב לו אגב א"צ לכתוב לו גם דאקנה אם היו המטלטלין בידו בשעת הלואה ומכרם אח"כ, אלא משום שאין לברר בקלות מתי באו המטלטלין לידו, ויש מקום להלוקח לומר הבא ראייה שהיו ביד המוכר בשעת ההלואה, לכן נהגו שבכל שיעבוד אג"ק לכתוב ולשעבד ג"כ בדאקנה. כ"כ הסמ"ע בס"ק ד'.

וכתב המרדכי דמלוה ע"פ אינו גובה ממטלטלין שנתן לבניו במתנת בריא, אבל מלוה בשטר אע"ג שלא שיעבד לו מטלטלין אג"ק גובה ממתנה זו אפי' אחר תקנת השוק לדעת מהר"ם ז"ל ויוכל המוחזק לומר קים לי מרדכי בכתובות סי' קס"א.

ה. כתב הסמ"ע בס"ק ה' בשם ה"ה דדוקא שהיו לו הקרקעות בשעת השיעבוד דאז בשעת כתיבת השטר חל שיעבודו, ועיין בתשובת המהרי"ט סי' קכ"ב.

ו. דשיעבוד מטלטלין אגב קרקע אינו אלא כמו ערב סמ"ע מהטור. ובפרישה כתב דשיעבוד מטלטלין אג"ק גרע מערב כיון שיכול להבריחם ומש"ה צריך לכתוב דלא כאסמכתא אף שאין צריך לכתוב כן לגבי ערב. סמ"ע ס"ק ז'.

ז. פי' שנכתב לשם שיעבוד גמור ולא שטופס שטרות כך הוא. טור. ובאר הגולה.

ח. עיין בסי' נ"ה וסי' קל"א וסי' ר"ב, ר"ז סעיף י"ד דכן הוא דעת הרמב"ם והמחבר שם בסי' ר"ז סעיף י"ד דמעכשיו לחוד סגי, אבל הטור הוסיף שצריך גם בי"ד חשוב. סמ"ע ס"ק ח'.

ט. בתרא מ"ד ע"ב. וכתב הרשב"א בתשובה ח"א סי' תרי"ח דה"ה אם נתן במתנה אינו גובה ממנו. סמ"ע ס"ק י"ב.

י. כגון שהיה הלוקח עד בעצמו על אותה הלואה. סמ"ע ס"ק ט"ו. ובסי' קי"ג כתב המחבר אפי' התרה המלוה בלוקח וא"ל אל תקנה מטלטלים אלו אינו גובה מהם, מפני שלא חל עליהן שיעבודו כלל שאין להם קול.

הו"מ סימן קיז סעיף ה

ה. ז. עשה עבדו אפותיקי אפי' בסתם ומכרו בעל חוב גובה ממנו^ב, מפני שיש לו קול לעבד. אבל שורו אין לו קול.

הו"מ סימן קיג סעיף א

עין משפט ה.ו.

עיין לעיל עין משפט א

הו"מ סימן קיב סעיף א

עין משפט ז.

א. אין הבע"ח טורף מהמשועבדים אלא א"כ היו אותם נכסים ללוה בשעה שלוה ואח"כ מכרם או נתנם במתנה. אבל אם קנאם אחרי שלוה ומכרם או נתנם לא נשתעבדו לחובו ואינו גובה מהלקוחות^ל. מיהו בעודם ביד הלוה^מ אע"פ שקנאם אחרי ההלוואה בע"ח גובה מהם. ב שיעבד נכסיו שקנה וגם שיקנה, חל השיעבוד גם על מה שיקנה אחרי ההלוואה^נ וא"כ גם במכרו או נתנו בע"ח גובה ממנו. ודוקא שפירש בפירוש בשטר^ו דאקנה אבל אם לא כתב לו דאקנה לא גובה ממנו אם מכרו.

* י"א ע' כיון דקימ"ל אחריות טעות סופר גם בלא כתב לו דאקנה, מיהו

כ. מברייתא בתרא מ"ד ע"ב, אמר רבא עשה עבדו אפותיקי לבע"ח ומכרו לאחר, בע"ח גובה ממנו שורו אפותיקי אין בע"ח גובה ממנו, משום דלעבדו יש קול ואילו לשורו אין קול.

וכתב הסמ"ע דעבדו בלא שעשאו אפותיקי אין לו קול דאין דינו כקרקע, וכמ"ש בסי' שס"ג, והכלל הוא, דדוקא במילי דאורייתא דינו של עבד כקרקע ולא בשאר ענינים. סמ"ע ס"ק י"ט.

ל. הטעם מפני שלא סמכה דעתו בשעת ההלוואה עליהן שהרי לא היו בידו. סמ"ע ס"ק א'.

מ. ואם מת הלוה ונפלו ליתומים, עיין בסי' קי"ז סעיף א' ובסי' קי"א סעיף כ"א. סמ"ע ס"ק ב'. דגובה הבע"ח מהם דהיורש עומד במקום אביו ולא הוי כלוקח.

נ. מבואר בפ' חזקת הבתים דף מ"ד ע"ב.

ס. כתב הטור דלא נאמר בזה אחריות טעות סופר, וכ"כ הרמב"ם בפ"ח ממלוה הלכה א' וכתב ה"ה שכן דעת מהר"י מיגש וכן מוכח מסוגיא בפ' חזקת דאמרינן ודילמא דאיקנה אמר ליה, ומשמע דבסתמא אינו משועבד מה שקנה. וכ"כ הנ"י ובעל התרומות בשער מ"ג.

ע. הרא"ש והרשב"א בפ' מי שמת קנ"ז ע"ב. והש"ך בס"ק א' האריך להוכיח כדעה זו.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדר" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

אם כתב לו מקצת אחריות ולא פירש לו דאקנה, י"א פ דלא אומרים בזה אחריות טעות סופר כיון שפירש מה שלא כתב אינו טעות סופר.

* י"א אף אם כתב לו דאקנה יכול לחזור בו כל זמן שלא קנה ז, וי"ח ק.

עין משפט זז. חו"מ סימן רכה פעיף ה

ה ד. התנה המוכר בפירוש שלא יהיה עליו אחריות, אפי' אם נודע שבודאי היתה גזולה והוציאה הנגזל מיד הלוקח אין המוכר חייב לו כלום ר, וא"צ לומר שאם בא בעל חוב של המוכר וטרפה שאינו מחזיר לו כלום שכל תנאי שבממון קיים.

עין משפט טו. חו"מ סימן לו פעיף טו

טז. ראובן מכר שדה לשמעון ש שלא באחריות, ובא יהודה לערער על שמעון להוציאה מתחת ידו, ת אין ראובן מעיד לו עליה אפי' שאין עליו אחריות, שנוח לראובן שתעמוד השדה ביד שמעון, כדי שיבא בעל חובו ויטרוף ממנה א ולא יהיה ראובן לזה רשע ולא ישלם.

פ. נ"י שם.

צ. נ"י ורשב"א ומרדכי שם בכתרא קנ"ז.

ק. נ"י שם הביא דעות החולקים. והש"ך הכריע כדעת החולקים וכן פסק הט"ז ועיין בסמ"ע ס"ק ה'.

ר. ב"ב מ"ד ע"ב וכרב זביד.

ש. היינו שהתנה בפירוש שאין לו עליו אחריות, אבל בלי שהתנה כך, אלא שלא כתב כלום בשטר, קימ"ל אחריות טעות סופר הוא.

ת. ודוקא שאין לראובן קרקע אחרת בת חורין, שם בכתרא מ"ה. ודוקא שבא יהודה לערער מכח המוכר ראובן אינו מעיד מטעם הנ"ל ונוגע הוא, אבל אם יהודה בא מכח שמעון הלוקח, וטוען שחייב לו, ראובן מעיד לו, שבע"ח של ראובן יכול לטרוף אח"כ גם מיהודה ולא משנה היכן עומדת, כ"כ הטור.

א. ולגבי שמעון ראובן לא הוי לזה רשע ולא ישלם, דבשביל זה יאמר לו מכרתיה לך בלא אחריות. סמ"ע ס"ק ל"ט.